

Förslag till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 § i språklagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att språklagen ändras. Enligt propositionen ska det under den tioårsperiod för vilken statsrådet har bestämt att en kommun ska vara enspråkig, på begäran av kommunfullmäktige och genom förordning av statsrådet, få bestämmas att kommunen ska bli tvåspråkig.

Lagen avses träda i kraft den 1 december 2014.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

Med stöd av 5 § 1 mom. i språklagen (423/2003) bestäms genom förordning av statsrådet vart tionde år på grundval av den officiella statistiken vilka kommuner som är tvåspråkiga och vilket majoritetsspråket är samt vilka kommuner som är enspråkigt finska eller svenska. Med stöd av 2 mom. ska statsrådet bestämma att en kommun är tvåspråkig, om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Statsrådet ska bestämma att en tvåspråkig kommun ska bli enspråkig, om minoriteten består av färre än 3 000 invånare och minoritetens andel har sjunkit under sex procent. Om fullmäktige i en kommun begär det, kan statsrådet genom förordning bestämma att kommunen är tvåspråkig under följande tioårsperiod även om den annars skulle vara enspråkig.

De språkliga rättigheterna och skyldigheterna enligt språklagen bestäms i huvudsak enligt kommunens eller någon annan myndighets språkliga status. I speciallagstiftning föreskrivs om språkliga rättigheter inom vissa förvaltningsområden, som delvis avviker från kommunens språkliga status. Grundläggande utbildning och dagvård ska ordnas för båda språkgrupperna oavsett kommunens språkliga status. Tvåspråkiga kommuner ska tillhandahålla tjänster och även i övrigt i regel agera på båda språken. Eftersom kommunens språkliga indelning i regel bestämmer invånarens rätt att få tjänster på nationalspråken och bland annat handläggningsspråket i ett förvaltningsärende, har kommunens språkliga status en väsentlig betydelse för hur de språkliga rättigheterna tillgodoses.

Kommunernas språkliga status har senast fastställts genom statsrådets förordning som trädde i kraft den 1 januari 2013 och gäller till utgången av 2022 (statsrådets förordning om kommunernas språkliga status åren 2013–2022; 53/2013). Enligt förordningen har Fastlandsfinland år 2013 tre enspråkigt svenskspråkiga kommuner och 30 tvåspråkiga kommuner. I 12 av de tvåspråkiga kommunerna är svenskan majoritetsspråk. De övriga kommunerna i Fastlandsfinland är finskspråkiga.

I fråga om en av kommunerna i den gällande förordningen har det på begäran av fullmäktige bestämts att kommunen ska vara tvåspråkig även om den annars skulle vara enspråkig. Sedan förordningen utfärdades har frågan aktualiserats om huruvida statsrådet har befogenhet att göra en enspråkig kommun tvåspråkig mitt under den tioårsperiod för vilken statsrådet har bestämt att kommunen ska vara enspråkig. Förordningen har tolkats så att statsrådet, förutom med anledning av en ändring av kommunindelningen, med stöd av språklagens 5 § ostridigt får ändra en kommuns

språkliga status följande gång först från ingången av 2023, när den statsrådsförordning som senast utfärdats om frågan upphör att gälla.

Ändringsförslaget har samband med lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 38/2014 rd). Den lagen träder i kraft den 1 januari 2015. Efter ändringen kommer antalet svenskspråkiga invånare i åldern 6–15 år inte längre att påverka statsandelarna. Endast i fråga om tvåspråkiga kommuner ska antalet finsk- och svenskspråkiga i kommunen påverka fastställandet av statsandelen. Kommuner med invånare i båda språkgrupperna där antalet invånare som talar minoritetsspråket ligger under gränsvärdena enligt språklagens 5 § 2 mom. ska inte längre ha rätt till språkförhöjning. Med stöd av den gällande lagen kan dessa kommuner frivilligt bli tvåspråkiga först från ingången av 2023. Genom den föreslagna ändringen förhindrar man att ändringen av statsandelarna ger kommunerna sämre ekonomiska förutsättningar att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

I språklagens 5 § föreslås ett nytt 3 mom. med stöd av vilket det på begäran av kommunfullmäktige och genom förordning av statsrådet får bestämmas att kommunen ska vara tvåspråkig. Ändring av den språkliga statusen ska alltså inte längre vara beroende av tidpunkten då den tioårsperiod som bestäms i den förordning som utfärdas med stöd av 1 mom. börjar och slutar. Statsrådet ska däremot inte under den tioårsperiod som bestäms i språklagen kunna besluta att kommunen på fullmäktiges begäran ska övergå från att vara tvåspråkig till att vara enspråkig. Den förordning som utfärdas med stöd av 3 mom. ska upphöra att gälla samtidigt som den statsrådsförordning som avses i 1 mom. Statsrådet ska fortfarande vart tionde år bestämma om samtliga kommuners språkliga status.

2 Propositionens konsekvenser

2.1 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget har samband med lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice, som träder i kraft den 1 januari 2015. Inom det nya systemet ska tvåspråkighet utgöra en grund för bestämmande av de kalkylerade kostnaderna. Avsikten är att kommunen ska ersättas för kostnaderna för tvåspråkigheten. Antalet svenskspråkiga barn i åldern 6–15 som bor i kommunen kommer inte längre att påverka statsandelarna för kommunen. Detta har i sin tur konsekvenser för enspråkiga kommuners ekonomi. Kommuner som har fått statsbidrag på grundval av kommuninvånarnas språk, men som förlorar bidragen i och med statsandelsreformen, kan med stöd av detta förslag frivilligt ansöka om att bli tvåspråkiga. Förslaget har konsekvenser för statsfinanserna i det fall att en enspråkig kommun bestäms bli tvåspråkig.

2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Myndigheterna ska i sin verksamhet självmant se till att individens språkliga rättigheter förverkligas i praktiken. En tvåspråkig myndighet ska betjäna allmänheten på finska och svenska. Myndigheten ska både i sin service och i annan verksamhet utåt visa att den använder båda språken. När en tvåspråkig myndighet tar kontakt med enskilda individer eller juridiska personer ska myndigheten använda deras eget språk, om den vet vilket det är eller utan oskäligt besvär kan få reda på det, eller använda både finska och svenska.

Om kommunens status ändras från enspråkig till tvåspråkig utvidgas dess skyldigheter att betjäna och ordna service på finska och svenska.

2.3 Språkliga konsekvenser

Förslaget gör det möjligt för en kommun att ändra sin status från enspråkig till tvåspråkig tidigare än vad som är fallet i dag. Därmed kommer de grundläggande rättigheterna att tillgodoses i större utsträckning. Detta förutsätter att den enspråkiga kommunen som blir tvåspråkig planerar och organiserar sin verksamhet på det sätt som förutsätts enligt språklagstiftningen och reglerna för språklig service i kommunen.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid justitieministeriet. Utlåtande om propositionen har begärts av

Utlåtandetiden är tre veckor. Längden för utlåtandetiden motiveras med att förslaget till regeringens proposition är kortfattat och att förslaget föranleds av lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice som träder i kraft 1.1.2015.

4 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 december 2014. Avsikten är att statsrådet ska få bestämma att en kommun ska bli tvåspråkig från och med den 1 januari 2015, dvs. vid samma tidpunkt som lagen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice träder i kraft. Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag om ändring av 5 § i språklagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i språklagen (423/2003) 5 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 480/2013, som följer:

5 §

Språklig indelning

Kommunerna utgör grundenheten för den språkliga indelningen. Kommunerna är antingen enspråkiga eller tvåspråkiga. Genom förordning av statsrådet bestäms vart tionde år på grundval av den officiella statistiken vilka kommuner som är tvåspråkiga och vilket majoritetsspråket är samt vilka kommuner som är enspråkigt finska eller svenska.

Statsrådet ska bestämma att en kommun är tvåspråkig, om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Statsrådet ska bestämma att en tvåspråkig kommun ska bli enspråkig, om minoriteten består av färre än 3 000 invånare och minoritetens andel har sjunkit under sex procent.

Om fullmäktige i en kommun begär det, kan statsrådet genom förordning bestämma att kommunen är tvåspråkig även om den annars skulle vara enspråkig. Statsrådets förordning upphör att gälla samtidigt som den statsrådsförordning som avses i 1 mom.

Om kommunindelningen ändras, ska det samtidigt bestämmas vilken inverkan ändringen har på kommunernas språkliga status. Om en tvåspråkig kommun till följd av en ändring i kommunindelningen blir en del av en sådan ny kommun som enligt 2 mom. borde bestämmas vara enspråkig, ska den nya kommunen likväl vara tvåspråkig. Den språkliga statusen för en sådan kommun får inte ändras genom en statsrådsförordning som utfärdas med stöd av 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 20.
Päiväys, allekirjoitukset

*Bilaga
Parallelltexter*

5 § Språklig indelning

Statsrådet skall bestämma att en kommun är tvåspråkig, om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Statsrådet skall bestämma att en tvåspråkig kommun skall bli enspråkig, om minoriteten består av färre än 3 000 invånare och minoritetens andel har sjunkit under sex procent. *Om fullmäktige i en kommun begär det, kan statsrådet genom förordning bestämma att kommunen är tvåspråkig under följande tioårsperiod även om den annars skulle vara enspråkig.*

5 § Språklig inledning

Statsrådet ska bestämma att en kommun är tvåspråkig, om kommunen har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare och minoriteten utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3 000 invånare. Statsrådet ska bestämma att en tvåspråkig kommun ska bli enspråkig, om minoriteten består av färre än 3 000 invånare och minoritetens andel har sjunkit under sex procent.

Om fullmäktige i en kommun begär det, kan statsrådet genom förordning bestämma att kommunen är tvåspråkig även om den annars skulle vara enspråkig. Statsrådets förordning upphör att gälla samtidigt som den statsrådsförordning som avses i 1 mom.
